

WERELD BURGER

wereldnieuws
in zakformaat

BELGIE - BELGIQUE
8500 KORTRIJK 1
AFDELING 2
4/1132

Indonesië

Wereldburger is een driemaandelijkse uitgave van Wereldsolidariteit

Wereldsolidariteit vzw - Haachtsesteenweg 579, 1030 Brussel

13de jaargang • januari - februari - maart 2011 • Afgiftekantoor Kortrijk 1 • afdeling 2 • erkenning P309504

in deze krant

LAND IN DE KIJKER

p 4

(ON)WAARDIG WERK

p 10

SOCIALE ECONOMIE

p 16

SOCIALE BESCHERMING

p 20

AAN HET WOORD

p 22

De Wereldburger wordt gesubsidieerd door DGOS,
gedrukt op chloorvrij papier, in het meest economische formaat en verzonden op de goedkoopste manier.

Wereldsolidariteit in jouw regio :

- Antwerpen - Zofia Mezeyova
Tel: 03 220 12 09 - zofia.mezeyova@acw.be
- Kempen - Hilsande Sels
Tel: 014 40 31 60 - hilsande.sels@acw.be
- Mechelen - Marlise Beckers
Tel: 015 29 25 52 - marlise.beckers@acw.be
- Brussel - Jacques Vanderborght
Tel: 02 557 87 64 - jacques.vanderborght@acw.be
- Leuven - Maarten Milloen
Tel: 016 29 81 28 - maarten.milloen@acw.be
- Limburg - Jeroen Dries
Tel: 011 29 08 12 - jeroen.dries@acw.be

- Zuid-Oost-Vlaanderen - Koen Browaey
Tel: 055 23 79 02 - koen.browaey@acw.be
- Waas en Dender - Karien Ongena
Tel: 03 760 13 56 - karien.ongena@acw.be
- Gent/Eeklo - Herman Peeters
Tel: 09 269 96 69 - herman.peeters@acw.be
- Brugge - Mia Vandenberghe
Tel: 050 44 43 33 - mia.vandenberghe@acw.be
- Oostende-Westhoek - Ellen Lingier
Tel: 059 55 25 73 - ellen.lingier@acw.be
- Midden en Zuid-West-Vlaanderen
Liesbet Verboven
Tel: 056 23 37 00 - liesbet.verboven@acw.be

Wereldburger wordt uitgegeven door:
Wereldsolidariteit vzw
Haachtsesteenweg 579,
1030 Brussel

Telefoon: 02 246 36 71
Email: wereldsolidariteit@wsm.be
Website: www.wereldsolidariteit.be
Rekeningnummer:
BE96-7995-5000-0005

Samenstelling en eindredactie:
Gijs Justaert en
Annelies De Gendt

Met dank aan:
Leen Vanderhulst en Jef Van Hecken voor hun bijdrage.
Alle ervaringsreizigers uit de regio Brussel-Halle-Vilvoorde voor hun zorgvuldige verslaggeving en mooie foto's: Ann, Bianca, Emilie, Griet, Hedwig, Hugo, Jan, Joeri, Karine, Marie Jeanne, Miel, Noël, Paul, Ria en Willy.

Lay-out en druk:
Gevaert Graphics

Verantwoordelijke uitgever:
Andre Kiekens

Wereldsolidariteit dankzij jouw steun op nummer: BE96 7995 5000 0005

Wereldsolidariteit in Noord en Zuid is mogelijk dankzij de steun van:

2015
DE HULPMIDDELEN
DE TIJD LOOPT

191 landen ondertekenden een akkoord om tegen 2015 de armoede in de wereld te halveren. Voer samen met de Vlaamse Noord-Zuidbeweging actie om de politici aan hun belofte te herinneren én de lat hoger te leggen.
Armoede moet de wereld uit!

www.detijdloopt.be

Hallo wereldburger,

Je kan er niet omheen als je rondloopt in Jakarta, de hoofdstad van Indonesië. Het land boomt. De wolkenkrabbers schieten als paddenstoelen uit de grond en daartussen ontwikkelt zich een wegen-net dat haast even groot als onoverzichtelijk is. Indonesië behoort intussen tot de zogenaamde “next-11”, dat zijn de landen met het grootste groeipotentieel na de grote tijgers als China, India of Brazilië.

En van dit potentieel zijn ze zich maar al te goed bewust. Voor de overheid en de bedrijfsleiders kan de ontwikkeling niet snel genoeg gaan. Alles staat in het teken van winst en concurrentieel zijn. Want geld is troef, en wie het heeft, kan zich nagenoeg alles permitteren in dit spotgoedkope land. Maar ten koste van wat?

Ook daar kan je niet naast kijken. Want rond de cirkel van torenhoge buildings bevinden zich de uitgestrekte sloppenwijken. De eindeloze steegjes waar de mensen een dagelijkse strijd voeren om te overleven.

“Next-11” of niet. Deze mensen merken daar niet veel van, helaas. Voor hen zijn het die vele andere lijstjes waar iets aan moet gebeuren: corruptie, al jarenlang bengelt Indonesië op plaats 110, goed voor een score van 2,8 op 10. Hoe lager de score, hoe meer corruptie. Of ongelijkheid: meer dan 60% van de werknemers moet het doen met een dollar of twee per dag, terwijl de rijkste 5% duizenden dollars per maand verdient. Om nog maar te zwijgen van de sociale zekerheid: amper 10% van de bevolking is verzekerd wanneer ze ziek of werkloos worden.

Sociale vooruitgang is nodig. Dat is de dagelijkse strijd van sociale bewegingen in Indonesië, die we met een groep ervaringsreizigers met eigen ogen hebben gezien. Hun strijd voor sociale rechtvaardigheid en tegen gevaarlijke lijstjes als “next-11”. En daarbij moeten ze op jouw steun kunnen rekenen.

Gijs Justaert
Medewerker Wereldsolidariteit

Indonesië, land van eenheid in verscheidenheid

Indonesië is een land in Zuid-Oost Azië, dat bestaat uit meer dan 17.000 eilanden, waarvan er 6.000 bewoond zijn. Het land is 62 keer zo groot als België en heeft 240 miljoen inwoners. Daarmee is de Indonesische republiek één van de grootste landen van de wereld. De bekendste en dichtstbevolkte eilanden zijn Java, en Sumatra, Kalimantan, Sulawesi en Irian Jaya.

Door de grootte van dit land, zijn de afstanden die men moet afleggen aanzienlijk. Iedereen lijkt constant onderweg, niet op zijn minst in Jakarta, de hoofdstad van Indonesië. De drukte in de miljoenenstad is dan ook onbeschrijflijk. Overal zie je grote wagens en tussenin rijden duizenden brommertjes, met mannen, vrouwen, kinderen, baby's, eten, drank, en andere goederen...

Een smeltkroes

Jakarta is het politieke en economische machtscentrum van Indonesië, gelegen op het eiland

**“Van de ene kant van
Indonesië
naar de andere kant
vliegen, duurt 9 uur!”**

Java. Met 13 miljoen inwoners is de stad werkelijk een smeltkroes van verschillende etnische groepen. Elk met een eigen identiteit en een eigen mentaliteit. Die verscheidenheid is een enorme rijkdom van het land. Verschillende bevolkingsgroepen en religies leven er verdraagszaam samen. In dit overwegend moslimland,

valt de vrijheid en vrijgevochtenheid van de vrouwen echt op.

T-shirts en sportschoenen

Ieder van ons komt dagelijks in contact met Indonesië, vaak zonder het te beseffen. Hoe? Via onze kleding. Heel wat van onze T-shirts, sweaters, broeken en sportschoenen, worden in Indonesië gemaakt. Merken als Zara, H&M, C&A, S. Oliver, Street One, ... laten hun kleding in Indonesië maken. **Vooraf door jonge vrouwen, die als goedkope werkrachten worden ingezet.** Vanuit alle delen van het land komen ze naar de grote steden voor werk, alleen daar hebben ze de kans om toch nog een job te vinden. De werkloosheidsgraad in Indonesië is officieel slechts 8%. Toch moet bijna 30% van de bevolking overleven met minder dan 1 euro per dag. Hoe kan dat? Heel veel Indonesische arbeiders hebben onvrijwillig geen voltijdse job, omdat er te weinig werk is, maar ook omdat hun overuren niet als 'werk' gezien worden en dus niet betaald worden. "Underemployment" of ondertewerkstelling noemt men dat.

Terugblik in de tijd

Indonesië kent een turbulente politieke geschiedenis. Het land was vroeger een Nederlandse kolonie. Indonesië riep zijn onafhankelijkheid uit in 1945, pas in 1949 droeg Nederland de soevereiniteit over en werd Indonesië omgevormd tot een Republiek. De eerste president werd Soekarno. Eind jaren vijftig was Indonesië meer en meer een dictatuur geworden. Soekarno werd in 1967 verdreven van de macht door generaal Soeharto. In 1992, ten tijde van het Soeharto regime, is **KSBSI, partnerorganisatie van Wereldsolidariteit**, opgericht in Medan. KSBSI moest toen nog in de clandestiniteit werken want vakbondswerk (buiten de officiële overheidsvakbond SPSI) was toen nog verboden. Soeharto werd uiteindelijk na volksprotest van

studenten en allerhande arbeidersbewegingen (waaronder KSBSI) van de macht verdreven. Wat volgde was een periode van politieke instabiliteit en gewelddadige conflicten. De periode die men "Reformasi" en transitie noemt. KSBSI speelde een centrale rol in de Reformasi beweging. Heel wat vakbondsmensen zijn in deze periode bedreigd, gevangengezet en zelfs vermoord. Maar deze periode heeft ook de basis gelegd voor de democratie en de arbeidswetgeving van Indonesië, en van de volledige vakbondsvrijheid, althans op papier. Momenteel tracht men onder Susilo Bambang Yudhoyono, kortweg SBY – de eerste rechtstreekse verkozen president – de democratie verder uit te bouwen.

De wet werkt niet...

Maar met 1 euro per dag kom je niet rond in Indonesië en de mensen moeten dan ook noodgedwongen wat bijverdienen om te overleven. Ze verkopen wat eten, openen een kraampje voor hun deur met sigaretten en water, of sturen de kinderen de straat op, met wat bananen om te verkopen, of om als schoenpoetser een habbekrats bij te verdienen.

Het grootste deel van de Indonesische bevolking, zo'n 70% van de actieve bevolking, werkt in deze informele sector: ze nemen zelf hun lot in handen en proberen zo een inkomen te vergaren.

Maar ook de grote groep arbeiders die zonder of met een tijdelijk contract in de bedrijven werken, moeten hierbij gerekend worden. Hierdoor zijn ze niet beschermd zijn door de Indonesische arbeidswetgeving. **De arbeidswet biedt in feite heel wat bescherming voor de**

werknemers, maar helaas wordt ze in de praktijk niet toegepast of omzeild.

Kracht van mensen samen

Er is nog een lange weg te gaan in Indonesië. De economische groei mag dan wel in een stijgende lijn gaan, zolang die niet de werknemer, de gewone man ten goede komt, neemt de ongelijkheid alleen maar toe. Werkgevers nemen het niet te nauw met de arbeidswetgeving en vakbondsvrijheid staat opnieuw hoe langer hoe meer onder druk.

En net hier gaat het om voor **KSBSI, Garteks en YCW, de drie partnerorganisaties** van Wereldsolidariteit in Indonesië. Zij onderhandelen met werkgevers en overheden en eisen de toepassing van de wet. Zij verenigen de informele werkers en komen op voor de gewone man. Want samen sta je sterker en maak je het verschil...

“30% van de Indonesiërs moet overleven met minder dan 1 euro per dag”

Ook cijfers spreken...

	Indonesië
Aantal inwoners	240 miljoen
Oppervlakte van het land	1.904.549 km ²
Kindersterfte (per 1.000 geboortes)	34 per 1.000 geboortes
Geletterde volwassenen	90,4%
Levensverwachting	66 (man) / 69 (vrouw)
Aantal dokters per 10.000	1,3 per 10.000 inwoners
Informele economie	> 70% van de actieve bevolking
Religies	Moslim (86,1%), Protestant (5,7%), Katholiek (3%), Hindu (1,8%), andere
Syndicalisatiegraad	3% van de actieve bevolking
Plaats op de ontwikkelingsindex	108 op 169 landen

Het klimaat gooit roet in het eten

Indonesië ligt over de rand van een aantal tektonische platen, en heeft daarom meer dan 100 actieve vulkanen. Ruim 400 vulkanen vormen de zogenaamde ‘Ring van Vuur’, die loopt van Sumatra via Java en Bali naar de Kleine Sunda-eilanden tot aan Timor. Gemiddeld per jaar telt men zo’n 10 uitbarstingen. De meeste hebben gelukkig maar een geringe kracht. Wanneer

“Indonesië is één van de vruchtbaarste landen ter wereld”

zo’n beving in de zee ligt, kan die soms een enorme vloedgolf veroorzaken. De tsunami van eind 2004 ligt nog vers in het geheugen: de provincie Banda Aceh werd letterlijk door een vloedgolf van de wereldkaart geschoren. Honderdduizenden verloren het leven. De

Indonesiërs zijn dus al wel wat gewoon. Ze kijken niet bij elke uitbarsting of beving op. Tot een echt grote ramp hen verrast.

Vulkaanuitbarstingen hebben ook een positieve kant: ze verhogen de vruchtbaarheid van de gronden omdat de mineraalrijke as via rivieren en irrigatiekanalen verspreid wordt over het ganse land. Indonesië is een van de vruchtbaarste landen ter wereld. De keerzijde hiervan is dat de lokale bevolking, die op de vruchtbare flanken van een vulkaan woont, slechts in uiterste nood – en dikwijls te laat – hun rijke akkers opgeeft en vlucht.

De recente aanhoudende uitbarstingen van de vulkaan Merapi op Java, zo’n 20 kilometer van het historische Yogyakarta, hebben die tragische logica nogmaals bevestigd. Uiteindelijk moesten meer dan 200.000 mensen vluchten.

Geen vuiltje aan de lucht?

PT Sumalinda Hukatan is een bedrijf dat vloeren en muurbekleding maakt van houten merantiplaten. De boomstammen worden gerooid zo'n 600 km verderop en drijven langs de rivier 11 dagen lang zo de fabriek binnen. Zo'n 1200 werknemers zijn hier tewerkgesteld, een groot deel onder hen met een tijdelijk contract.

Maar de moeilijkste kwestie is toch iets wat duizenden kilometers verderop beslist werd: het Kyoto-akkoord. De ontbossing werd er (terecht) afgeremd met als gevolg dat houtfabrieken hun deuren moeten sluiten. Op Kalimantan, met z'n tropisch regenwoud de groene long van Azië, is de vervuiling en de slechte lucht van het Westen erg veraf. En

toch betalen deze werknemers de tol. Geen gemakkelijke zaak. "Niet helemaal eerlijk hè", zo maakt de lokale vakbondsverantwoordelijke zich de bedenking: "het rijke westen koopt hier haar schone lucht, en tegen welke prijs? We kunnen zo snel onze economie en jobs niet aan-

“Het rijke westen koopt hier haar schone lucht, tegen welke prijs?”

passen naar een milieuvriendelijker alternatief en ondertussen gaan heel veel jobs verloren, komen heel veel mensen zonder inkomen te zitten. Hoe moeten wij hier ter plaatse mee omgaan?”

Op blote voeten

In de lokale bedrijven in Indonesië is het erg gesteld met de arbeidsomstandigheden. In Mitra Jaya, een noedelbedrijf in Siantar in het Noorden van het eiland Sumatra, zweten de arbeiders het dagelijks uit, letterlijk. In de fabriekshal stijgt de temperatuur gemakkelijk tot veertig graden, door de stomende ketels waarin de rijst tot een brei wordt gekookt, alvorens men er noedels van maakt. De arbeiders werken er zonder veiligheidskleding, de meesten zelfs blootvoets, vaak rokend boven de voedingswaren.

Het bedrijf telt een 150-tal arbeiders. Veel ruimte hebben ze niet in een fabriekshal die met vijftig mensen al overvol lijkt, tussen de machines en de heen en weer rijdende treintjes. Ze werken normaal vijf dagen per week, maar meestal moeten ze overwerken, ook in het weekend, om de vraag te kunnen bijhouden. “Maar we zijn in de regel met elke wetgeving”, zo argumenteert de Chinese bedrijfsleider. “De werknemers krijgen het minimumloon betaald, zo’n 90 euro per maand is dat. Ze krijgen een

13de maand, en voor de vrouwen is er zwangerschapsverlof.” Van arbeidsongevallen heeft de baas geen weet. “Nog niks gebeurd”, zo luidt het. KSBSI, de Indonesische vakbondspartner van Wereldsolidariteit, is sinds kort sterk vertegenwoordigd in het bedrijf.

Hun eerste eis is veiligere werkomstandigheden voor de arbeiders: beschermkledij en schoeisel is het minimum waarvoor ze gaan. De relatie met het management is wel goed, maar veel hebben ze daarmee nog niet bereikt, zo beves-

KSBSI is met een half miljoen leden de grootste vrije vakbond van het land. Ze zijn actief in zowat alle sectoren, van hout en bouw tot textiel. Eens er voldoende arbeiders van een bedrijf zijn aangesloten bij KSBSI, tracht de vakbond altijd een collectieve arbeidsovereenkomst te onderhandelen met het management. Ze staan voor dialoog in hun strijd voor waardig werk: eerst praten met de werkgevers, maar als dat niet lukt zijn stakingen en acties de laatste uitweg.

“Stap voor stap slagen we er in de werkomstandigheden te verbeteren, zonder de werkgever al te veel tegen ons in het harnas te jagen

tigt ook de Chinese bedrijfsleider: “Ik wil wel investeren in veiligere en modernere machines, maar dan moet ik heel wat werknemers op straat zetten om concurrentieel te blijven.” Voor KSBSI is er alleszins nog veel werk aan de winkel in het bedrijf, maar ze geven de moed niet op. “We proberen met een goede verstandhouding te onderhandelen met de bedrijfsleiding”, zegt Tohonan, coördinator van de vakbond in Noord-Sumatra. “Stap voor stap slagen we er in de werkomstandigheden te verbeteren, zonder de werkgever al te veel tegen ons in het harnas te jagen. We mogen immers niet de werkgelegenheid van de arbeiders in gevaar brengen.”

Kleding, tegen welke prijs?

De kledingsector is een sector apart. Het is een arbeidsintensieve sector waar de concurrentie bikkelhard is. Werknemers zijn hier vaak de dupe van. Het zijn meestal jonge vrouwen die in de textiel fabrieken werken. Ze moeten soms tot vijftien uur per dag werken, met amper een uurtje middagpauze. Het merendeel is bovendien tewerkgesteld met korte termijncontracten. Contracten van een week, een maand of maximum drie maand, waarna ze nooit helemaal zeker zijn of ze een nieuw contract krijgen. Maar die onzekerheid is helaas nog niet alles. Omdat ze zo'n kort contract hebben, hebben ze vaak veel minder rechten op het werk en een lager loon, en ziet de werkgever er vaak van af hen aan te sluiten bij de sociale zekerheid. "In de kledingsector is flexibiliteit nu eenmaal nodig", zo klinkt het dan aan managementkant.

Vakbondswerk is dan ook helemaal niet eenvoudig in de sector. **Garteks** is de textielfederatie van KSBSI en partner van Wereldsolidariteit.

Zij trachten de jonge vrouwen te organiseren en betere arbeidsomstandigheden van de werkgevers te verkrijgen. "Maar het is niet gemakkelijk", vertelt Elly ons. Zij is de verantwoordelijke van Garteks. "Werkgevers staan heel huiverach-

"In de textielsector is flexibiliteit nu eenmaal nodig, zo zegt het management"

tig tegenover de vakbond, Onze leden worden gediscrimineerd en zelfs gewoon ontslagen zonder grondige reden. Er staan toch duizenden nieuwe meisjes te wachten op een job..."

Schone kleren bij H&M en C&A

Gelukkig zijn er ook goede voorbeelden. Sterker nog, sommige bij ons bekende kledingmerken moedigen hun dochterbedrijven in Indonesië actief aan om goede werkomstandigheden te respecteren. En dat loont, zeker omdat textiel een van de grootste sectoren van het land is. Het is voor de lokale vak-

bonden, zoals Garteks, dan ook een steun in de rug wanneer de westerse moederbedrijven aandringen op waardige werkomstandigheden en een waardig loon in hun Indonesische dochterbedrijven.

In PT Cipta Gria in Bandung kennen ze de grilen van de textielsector goed genoeg. En toch staan ze voor waardig werk. “Wij hebben een goede relatie met de vakbond Garteks,” vertelt Elna Raymond, *Human Resources* manager van het bedrijf. “We slagen erin goede afspraken te maken en we beseffen ondertussen ook dat dit zowel voor het management als voor het personeel loont.”

“H&M, één van onze grote afnemers, bestelt soms 50.000 stuks in één keer. Maar tegelijk zetten H&M en de andere merken waarvoor we produceren (zoals C&A, St. Oliver, Street One,...) ons ook onder druk om hun gedragscode na te leven en dus goede werkomstandigheden te

garanderen.” Van de 800 hoofdzakelijk jonge, vrouwelijke arbeidsters hebben er 700 een vast contract. De overigen zijn de nieuwe werknemers, maar als ze een opleiding volgen van het bedrijf, kunnen ze ook een permanent contract krijgen. Een heel groot verschil dus met vele andere textielbedrijven, waar de overgrote meerderheid nooit een vast contract bemachtigt.

Garteks is de textielfederatie van KSBSI en een belangrijke partner van **de Schone Klerencampagne**. In de textielsector, één van de grootste economische sectoren met meestal erbarmelijke werkomstandigheden, verenigt Garteks de arbeiders, vaak jonge vrouwen, om samen op te komen voor hun fundamentele arbeidsrechten.

Vakbondsvrijheid, of toch op papier

Zomaar aan vakbondswerk doen is niet overal in Indonesië even vanzelfsprekend. Ook al is de vrijheid van vereniging bij wet geregeld, de vakbond kent tot op vandaag geregeld moeilijkheden. Een staking of manifestatie die *manu militari* wordt ontbonden, of bedrijfsdeuren die dicht blijven wanneer de vakbond een kijkje wil nemen naar de omstandigheden van de arbeiders. In sommige regio's moet zelfs elke bijeenkomst van de vakbond op voorhand aangegeven worden bij de politie. Vakbondsmensen worden nog steeds bedreigd, en af en toe zelfs opgesloten.

Voor KSBSI is het dan ook niet altijd even gemakkelijk om in de bedrijven leden te werven. Ze moeten soms noodgedwongen in het geheim te werk gaan. Na de werkuren, van deur tot deur, proberen ze de arbeiders aan te spreken, te overtuigen om zich aan te sluiten en zo samen hun rechten te verdedigen.

Zien, oordelen, handelen

Dat is ook wat de YCW doet, de Indonesische KAJ. Zij richten zich vooral op de jonge werknemers, die in hun zoektocht naar een eerste job vaak terecht komen in de grote vrijhandelszones. Dat zijn bedrijventerreinen, zeg

maar, die de overheid ter beschikking stelt van grote buitenlandse ondernemingen. Met grote belastingverminderingen en allerlei voordelen erbovenop. De positie van de werknemers in deze bedrijven is meestal nog onzekerder dan elders.

De YCW komt op voor de rechten van deze jonge werknemers. "We spreken in de bedrijven een aantal jongeren aan die we een vorming geven rond hun arbeidsrechten", vertelt Septi. "Samen met hen zetten we een training op van drie maanden, telkens tijdens het weekend. Eerst brengen we de voornaamste problemen waarmee ze te maken hebben in het bedrijf in kaart. Daarna discussiëren we hierover, geven we vorming en zoeken we samen naar oplossingen. De jongeren zijn dan sterk genoeg om te onderhandelen met hun baas om hun rechten af te dwingen."

De YCW, de Young Christian Workers of KAJ, is een jongerenorganisatie die heel specifiek de arbeidsomstandigheden van de jonge arbeiders wil verbeteren. Door hen te organiseren en vorming te geven over hun rechten, zijn de jonge arbeiders beter gewapend om zich op de arbeidsmarkt te begeven.

Leerkracht, een hondenjob

De schoolbanken, vooral dan in de lagere en secundaire school, zijn in Indonesië goed gevuld. De meeste kinderen gaan naar school, wat maakt dat 90% van de mensen in Indonesië kan lezen en schrijven. Het onderwijs in Indonesië wordt deels door de overheid georganiseerd en deels door privé initiatiefnemers, bijvoorbeeld door een moslimgemeenschap.

“Onderwijs organiseren is een lucratieve bezigheid geworden waarbij leerkrachten goedkope arbeidskrachten zijn.

Het onderwijs in Kalimantan werkt met 2 soorten van leerkrachten: een kleine groep (zo’n 2.048) heeft het statuut van vastbenoemde en verdient zeer goed. Hun loon kan oplopen tot 5 miljoen rupiah per maand (400 euro). Hun loon- en arbeidsvoorwaarden zijn allemaal netjes vastgelegd in de wet. Het overgrote deel zijn echter niet-vast benoemde leerkrachten (zo’n 8.787). Dit statuut is in het leven geroepen als goedkope oplossing voor het tekort aan leerkrachten. De betaling van deze leerkrachten gebeurt door de scholen op basis van het aantal gepresteerde uren. Per lesuur krijgen ze 6.000 rupiah (0,48 euro), wat neerkomt

op zo’n 576.000 rupiah per maand (46 euro). Hier komen ze niet mee rond. Daarbij zijn ze vaak het slachtoffer van corruptie omdat de toelagen aan de scholen betaald worden en niet rechtstreeks aan hen. Bovendien hebben ze weinig perspectief op het behalen van het vast statuut. Over dit laatste is er immers niets geregeld bij wet.

5.000 leerkrachten zijn tegen deze schrijnende situatie, samen met KSBSI, in opstand gekomen. Na deze staking is hun salaris opgetrokken tot 1.076.000 rupiah per maand (86 euro). Een ander positief resultaat van deze actie is het verwerven van het statuut van “vast benoemde” voor 1.900 van de 5.000 leerkrachten. Onze vakbondspartner hoopt de komende drie jaar dit aantal vastbenoemden te verhogen.

Onderwijs, een winstgevende zaak

Markus, verantwoordelijke van de onderwijscentrale van KSBSI, vertelt dat dit slecht betaald statuut van de leerkrachten ook bedrijfsleiders op ideeën heeft gebracht: “Zij zien leerkrachten als goedkope arbeidskrachten en gezien de vraag naar onderwijs zo groot is in Indonesië, is onderwijs organiseren een lucratieve bezigheid geworden. Met andere woorden: een school oprichten betekent winst.” Ook al gaat dit ten koste van de kwaliteit.

“Belgische” kippen

Ver weg van de drukte van de stad, lijkt het platteland een andere wereld. Midden in de prachtige rijstvelden, tabaksplantages en de ajuinvelden ploeteren mannen op hun blote voeten in de natte ondergrond tussen de gewassen. Ook al schijnt de zon niet, het is broeiend warm. De enige bescherming die ze hebben, is een rieten hoed.

Hier op het platteland zijn er geen fabrieken. De mensen moeten zelf hun boontjes doppen en zijn dus op landbouw aangewezen. De boeren bezitten zelf een groot stuk grond, ideaal dus om gewassen te telen. Maar ze hebben geen geld om het dure zaaigoed te kopen. Daarom zijn ze afhankelijk van de ‘rentenier’. Een rijke Indonesiër of buitenlander die de boeren geld

leent tegen hoge interesten. Maar daar blijft het niet bij. De boeren zijn ook verplicht hun gewassen aan de rentenier te verkopen. En deze bepaalt dan ook de prijs. Zo verdient de rentenier dus 2 keer geld aan het harde werk van de boeren. Enerzijds int de rentenier de interest bij de boeren en anderzijds betaalt hij vaak een veel te lage prijs voor de gewassen.

Verenig je

“We willen minder afhankelijk zijn van de ‘renteniers’. Zij spelen de boeren immers tegen elkaar uit”, stelt Suwanto, de regionale coördinator van de vakbond KSBSI in Semarang. “Daarom zijn we 2 jaar geleden gestart om de mensen te informeren over het belang van zich te verenigen, zodat ze samen sterker staan in hun onderhandeling met de ‘rentenier’.”

Ondertussen hebben 44 boeren zich verenigd. Daarnaast is het ook van belang dat de boeren hun inkomen stijgt zodat ze financieel minder afhankelijk zijn van de rentenier. “Daarom hebben we 8 maand geleden, met de steun van Wereldsolidariteit, een coöperatieve opgericht met een kippenkwekerij en een meststoffenwinkelje. We hebben de coöperatieve KOPAKARTI genoemd”, vertelt Suwanto fier.

Mest brengt op

“In onze kippenkwekerij hebben we 500 kippen, van een Belgisch ras beweerde de Indonesische verkoper, ook al worden ze hier ‘Arabische kip’ genoemd.” zegt Edwin lachend. Hij is de verantwoordelijke van de kippenkwekerij. “Per dag leggen onze kippen ongeveer 200 eieren. De eieren verkopen we aan een opkoper. Wie lid is van de coöperatieve kan aan voordelige tarieven onze eieren kopen. Na 2 jaar worden de kippen geslacht voor consumptie.”

De kippenstal is zo ingericht dat de mest van de kippen wordt opgevangen. Alleen de leden van de coöperatieve kunnen kippenmest kopen om te gebruiken voor de bemesting van hun ajuin, tabak -en rijstvelden. Dit biedt hen een extra voordeel want zo kunnen ze de groenten als bio-groenten verkopen, wat veel meer opbrengt.

Daarnaast heeft de coöperatieve in het dorp ook een meststoffenwinkeltje geopend. Leden van de coöperatieve kunnen aan voordeligere tarieven kunstmatige meststoffen aankopen. Een grote vooruitgang want vroeger moesten ze hun meststoffen in de stad gaan halen en was dit veel duurder.

Al resultaat?

Op 8 maand tijd heeft de kippenkwekerij hen 11 miljoen rupiah (ongeveer 880 euro) winst opgeleverd. Dit investeren ze opnieuw in de kippenkwekerij om deze verder uit te bouwen. “Ondertussen telt onze coöperatieve 44 leden die allemaal maandelijks een bijdrage van 10.000 rupiahs (of 0,80 euro) betalen. Ze zijn er ondertussen allemaal van overtuigd dat dit hen heel wat voordelen oplevert” vertelt Suwato ons.

Als we Edwin vragen naar de toekomst stelt hij heel enthousiast: “Wanneer we ons nog beter samen kunnen organiseren, staan we sterker om onze prijs te bepalen en kunnen we onze waren beter verkopen. In de toekomst zouden we graag onze kippenkwekerij uitbreiden tot 1.000 kippen. En ons ultieme doel is uiteraard om niet meer afhankelijk te zijn van de rentenier.”

Iedereen verzekerd?

In de meeste landen in het Zuiden, ook in Indonesië, bestaat er al jarenlang een systeem van sociale zekerheid. Het was opgericht om de werknemers te beschermen tegen bepaalde risico's waarmee ze wel eens te maken krijgen: arbeidsongevallen, pensioen, toegang tot gezondheidszorg en een uitkering bij werkloosheid. Het zijn systemen zoals bij ons, maar in ontwikkelingslanden dekken ze helaas veel minder mensen dan bij ons. Ook in Indonesië is dat het geval.

Een systeem voor een kleine minderheid

“Jamsostek” is het belangrijkste sociale zekerheidssysteem in Indonesië, dat erop gericht is om werknemers uit de formele economie – die dus met een contract werken voor een werkgever – te dekken tegen deze risico's. En hier wringt het schoentje net, want het merendeel van de Indonesiërs werkt nu eenmaal niet in de formele economie, maar werkt informeel: als straatventer, als schoenpoetser of als kleine

boer, die met de overschot van de oogst uit z'n tuin de straat optrekt. Maar ook de grote groep arbeiders die zonder contract, of met een korte termijncontract van enkele weken of een maand in de fabrieken werken, behoren tot deze groep.

Mensen in de informele economie, zo'n 70% van de werknemers, hebben geen toegang tot sociale bescherming. En de gevolgen daarvan zijn keihard: geen ziekteverzekering wanneer ze naar de dokter moeten, laat staan een tus-

senkomst voor een bevalling, geen vergoeding voor arbeidsongevallen, en van een werkloosheidsuitkering of pensioen is er al helemaal geen sprake voor de informele arbeiders. Een werkgever die voor hen de sociale bijdrage betaalt, hebben ze immers niet. En zelf voor de volle pot opdraaien, kunnen ze niet.

Gebrek aan controle

Maar er is meer aan de hand. Want ook voor de formele werknemers, zij die dus met een contract werken in de fabrieken, werkt het systeem verre van goed. Werkgevers betalen hun sociale bijdragen soms niet volledig of zelfs helemaal niet. Controle hierop is er amper. Bovendien zijn de uitkeringen van Jamsostek veel te laag, waardoor het ook voor deze groep arbeiders een ramp is wanneer ze werkloos of ziek worden. Laat staan dat ze hun pensioen krijgen uitbetaald.

Realisaties en ambities

De hervorming én uitbreiding van de sociale zekerheid is één van de speerpunten van KSBSI. Door lobbywerk bij de overheid, is KSBSI er al in geslaagd om een hervorming van Jamsostek te bekomen, zodat informele werknemers en arbeiders met korte termijncontracten nu ook officieel toegang hebben tot het systeem. Een eerste stap in de goeie richting. KSBSI wil in de toekomst een actieve sensibiliserings- en rekruteringscampagne opstarten en zo jaarlijks tienduizenden mensen overtuigen zich bij Jamsostek aan te sluiten. Zo kunnen de informele werkers en arbeiders met korte termijncontracten tenminste ook genieten van een minimum aan sociale bescherming.

Tobasson (rechts) zat een jaar in de gevangenis wegens zijn vakbondswerk.

“Ook wij verdienen een medaille!”

Siantar, de stad waar KSBSI ontstond, ligt in het Noorden van het Indonesische eiland Sumatra. Het is in deze stad dat in 1992, meer dan 18 jaar geleden, de basis werd gelegd van de vakbond KSBSI. De vrijwilligers en vakbondsafgevaardigden uit Siantar hebben verzameld in hun hoofdkwartier in de stad. Strijdlustig, opgewonden en klaar om ons hun verhaal te doen. Ze worden aangevoerd door **Tohonan**, de coördinator van KSBSI in de regio Noord-Sumatra, en **Tobasson**, de enige rond de tafel die er al van begin af aan bij is.

De vakbond KSBSI is hier, in Siantar, ontstaan. Wat heeft jullie ertoe aangezet een vakbond op te richten?

Tohonan: “KSBSI werd in 1992 opgericht door

een aantal christelijke groeperingen. In één van deze groepen begon men problemen op de werkvloer te bespreken, wat de toehoorders aan het denken zette. In die tijd, onder de dic-

tatuur van Soeharto, was dit niet evident, want er gold een samenscholingsverbod. Zodra meer dan vijf mensen samen waren, stond de politie klaar om in te grijpen. Geleidelijk ontstond er meer aanhang en werd er beslist een vakbond op te richten om de strijd voor betere werkomstandigheden kracht bij te zetten. Na een eerste actie, een betoging voor betere arbeidsrechten, groeide de wil bij de mensen om verder te gaan met de vakbond.

In STTC Company, een lucifer- en tabaksbedrijf in Siantar, hebben we een tijdje later Mukthar Pakpahan ontmoet, die later de eerste voorzitter van KSBSI werd. Samen met enkele activisten uit andere bedrijven, discussieerden we met Mukthar over de arbeidersproblemen, en besloten we om een betoging te organiseren. Niet minder dan 7.000 arbeiders zijn toen in april 1994 op straat gekomen voor betere arbeidsomstandigheden!"

Geen bezoek

Tobasson: "De actie was niet zonder gevaar. Actievoerders werden ontvoerd door het leger en 15 mensen werden opgepakt en gevangen gezet omwille van hun sociale actie. Ook ik was één van hen! We werden voor de rechtbank gebracht en vlogen één jaar de cel in. Zonder de toelating met elkaar te spreken en zonder bezoeksrecht, omdat we van de vakbond waren! Na onze vrijlating is een van ons, een vrouwelijke medestander, overleden. Tijdens haar gevangenschap werd de vrouw voortdurend in haar buik geschopt. Nadien had ze vele miskramen, waaraan ze uiteindelijk is overleden."

Kunnen jullie vandaag nog inspiratie en motivatie halen uit die gebeurtenissen in die beginjaren?

Tobasson: "De huidige vakbondsleiders halen nog steeds veel inspiratie uit de traumatische ervaringen van toen. En ook onze vrijwilligers

en militanten hier in Siantar. Onze afdeling is een van de meest actieve en militante van heel Indonesië. De eerste voorzitter van KSBSI, Mukthar Pakpahan, en ook de huidige voorzitter Rekson Silaban, komen niet voor niets allebei uit deze regio!

Tohonan: "De echte helden van KSBSI zitten hier, in Noord-Sumatra. Als je sterft, ben je een held, maar als je zolang in de gevangenis hebt gezeten en er levend uitkomt, dan wordt je verhaal wel eens vergeten. Ook wij verdienen een medaille!"

... een **duurzaam** sociaal engagement

Groep ARCO verenigt meer dan 700.000 vennoten die de waarden van het coöperatief ondernemerschap onderschrijven. De financiële inbreng van onze vennoten laat ons toe een lange termijn participatie in Dexia aan te houden en daarnaast een duurzaam, maatschappijgericht investeringsbeleid te voeren in basis- en nutssectoren als gezondheidszorg, milieu en energie. Tenslotte participeren we in een aantal belangrijke sociale economiebedrijven (huur, tewerkstelling en financiering).

Samen met Wereldsolidariteit bestrijden we armoede en honger.

Bijvoorbeeld in de armste regio van Mali. Niet door geschenken of giften, maar via kleine leningen, microkredieten.

Voor vrouwen, zodat ze maniok kunnen aankopen, verwerken en doorverkopen.

Voor boeren die zaaigoed en meststoffen kunnen aanschaffen en zich kunnen wapenen tegen ongedierte.

Voor dorpsgemeenschappen die een graanbank oprichten, waar ze hun kostbare voorraad kunnen stockeren voor slechte tijden.

Met dit engagement wil Groep ARCO een aandeel in een betere samenleving concreet gestalte geven.

Voor meer informatie:
surf naar
www.groeparco.be

